

Az MN Textiltisztító és Javító Üzem tevékenységének tapasztalatai és a szolgáltatás fejlesztésének irányai

Danics Ferenc százados

A katonai vezetés már az 1950-es években törekedett arra, hogy a sorállomány hordásban levő, nagymennyiségű ruházatának nagyüzemi karbantartását saját kezelésben levő „mosodákban” biztosítsa. Ebből kiindulva alakulataink akkori diszlokációjának figyelembevételével egyes helyőrségekben „gőzmosodákat” hoztak létre.

Tekintettel arra, hogy a mosodai hálózat megteremtéséhez szükséges beruházási eszközök nagyon kis mértékben álltak rendelkezésre, ezért a laktanyák üresen álló épületeiben került sor a textiltisztító bázisok létrehozására. Így Táborfalván, Marcaliban lóistállóiból, Keszthelyen a Festetich-kastély alagsorának egy részéből, Gyöngyösön, Kalocsán, Pápán, Pécsen, Budapesten és Balatonkenesén egyéb rendeltetésű épületekben létesültek üzemek. Ezek felszerelése, technológiai gépei és berendezései a kor színvonalához igazodtak. A karbantartás csak a ruházat mosására és vasalására terjedt ki, a szállítást a megrendelő katonai szervezetek végezték. A technológiai folyamatokra zömében a kézi erővel végzett munka volt a jellemző, amely a mennyiségi követelmények előtérbe helyezése miatt csak alacsony szintű minőséget tudott biztosítani. Meg kell jegyezni, hogy a nagyüzemi mosással szembeni minőségi követelmények akkor a fontossági sorrendben nem az első helyen szerepeltek.

1957-ben megfogalmazódott az az igény, hogy a hordásban levő nagymennyiségű vatta ruházat vegytisztításához hozzunk létre saját kapacitást. Így került sor budapesti üzemegységünknel NDK importból származó, triklóretilén-nes vegytisztító gépek beállítására.

Azzal, hogy az MN textiltisztítási igényének jelentős részét befogadó decentralizált mosó és centralizált vegytisztító kapacitást hozott létre, növelte a szolgáltatás biztonságát és csökkentette a munka költségeit.

A tárgyalat időszakban – bár pontos adatok nem állnak rendelkezésre – a textiltisztító hálózat mintegy 220 fővel dolgozott és 35–40 ezer q ruha mosását és mintegy 3 ezer q ruha vegytisztítását végezte el évenként.

*

A különböző helyőrségekben működő üzemegységek tevékenységének vezetését – irányítását, anyagi-, technikai előfeltételeinek biztosítását az MN Gőz-

mosodák Parancsnoksága látta el. A tevékenység költségeit az MN Ruházati Osztály költségvetéséből biztosította.

A honvédségi textiltisztító bázis létrehozását követően állagfenntartási munkák folytak annak érdekében, hogy a műszaki színvonal, a gépek üzemképes állapota hosszú időn át biztosítható legyen.

A folyamatos karbantartás költségeinek grafikonja előbb egyenletesen növekvő volt, majd hirtelen meredekké vált és a kapcsolódó elemzések azt bizonyították, hogy a nulla értéken szereplő technológiai gépek már a nagy költségű ráfordításokkal sem hozhatók olyan állapotba, amely a szolgáltatás megkövetelt biztonságát szavatolni tudná.

Az általános társadalmi fejlődés sürgette az MN-ben végzett szolgáltatói tevékenység minőségének emelését és a biztonságra való törekvés miatt egyre határozottabb lett az az igény, hogy a saját üzemben végzett textiltisztítást terjesszük ki az MN egészére.

1968-ban az MN Gőzmosodák Parancsnoksága önálló gazdálkodásra tért át és ezzel megnyílt a lehetőség arra, hogy fejlesztési keretet képezzen és felhasználására vonatkozóan önálló elképzeléseket dolgozzon ki. Ezek a körülmények eredményezték, hogy 1971-től szisztematikusan végrehajtott fejlesztés vehette kezdetét. A gazdálkodás szerény eredményeiből képzett kis keretek azonban csak a kapacitások folyamatos fenntartását tudták biztosítani, bővítésre, a szolgáltatás fejlesztésére, új gépek beszerzésére már nem nyújtottak fedezetet. Az üzem vezetése elemző munkát végzett és annak eredményeit feltárta a ruházat szolgálat főnöke előtt. Így született meg az az elhatározás a katonai vezetés részéről, hogy a szolgáltató ágazat helyzetét fel kell mérni, meg kell határozni a fejlesztés irányait és a kapcsolódó költségek forrásait.

Az 1973-ban megindult felmérés és az eredményeire támaszkodó tervezés abból kiindulva történt, hogy a néphadsereg nagyarányú gépesítése és a ruházat emiatti fokozott szennyeződése, valamint a minőségi színvonalból eredő problémák feloldása tovább már nem odázható és az, hogy megteremtjük a használatban álló nagytömegű ruházati készletek komplex karbantartását. Ez azt jelentette, hogy üzemegységeinket a mosás mellett készítjük fel a vegytisztítás, a javítás, a szállítás és utánszínezés végzésére. Megszületett az elhatározás, hogy a technológiai folyamatba építve szervezzük meg a további használatra alkalmatlan ruházat kiválasztását, selejtítését.

A megoldandó feladatok között szerepelt az is, hogy a szolgáltató ágazat teljesítő képességét olyan mértékben kell fejleszteni, hogy az előbb vázolt feladatok egészében megoldhatók legyenek, amellett a megnövekedett igények az MN költségvetését nagymértékben ne terheljék.

Így fogalmazódott meg az az igény, hogy az üzem kapacitásának és az általa nyújtott szolgáltatások körének bővítésével lehetővé váljék, hogy a sorállomány fehérneműjét szükséglete szerint válthassa, a napi foglalkozásokon mindig tiszta, vasalt, javított, az újhoz közelálló minőségű öltözetben jelenhessen meg és ezzel az alaki fegyelem is biztosítható legyen. A kiképzés hatékonyságának növelésére a károk és rendkívüli események megelőzésére pedig az addig megrendelők által végzett szállítás is a textiltisztító üzemegységek hatáskörébe utalta.

A textiltisztító ágazat rekonstrukciójának, illetve fejlesztésének részleteit az MN Ruházati Szolgálat Főnökség „Elgondolásba” foglalta össze.

Mit tartalmazott az „Elgondolás”?

1. A meglevő, de tovább nem bővíthető üzemegységek elavult termelőberendezéseinek korszerű, kis tégigényű, termelékeny és a megfelelő minőséget produkáló gépparkkal történő felváltását. Ilyen módon a szükséglet szerinti fehérenemű váltás, havi mintegy 4 ezer q többletigénynek a kielégítése.

2. A már csak jelentős követelmény-csökkentéssel üzemeltethető gyöngyösi és kalocsai üzemegységek helyett újak építése. Ugyancsak szerepelt az eddig ellátatlan tiszántúli területen textiltisztító kapacitás létrehozása és Táborfalván új technológiai folyamatokat befogadó üzemépület létesítése.

3. A területi üzemegységeknél a körzetükhöz tartozó katonai szervezetek igényéhez igazodó vegytisztító kapacitás létrehozása.

4. A szükségletnek megfelelő jármű-park beállításával a megrendelésekkel összefüggő szállítások átvállalása, s ezzel szolgáltatásunk további bővítése.

Az „Elgondolás” a fejlesztési feladatokat – amely öt új üzemegység létesítését, a termelő berendezések rekonstrukcióját és a járműpark megteremtését foglalta magába –, 4–5 év alatt tervezte realizálni és költségeit a csapatgazdálkodás eredményéből akkumulált keretek mérsékelt átcsoportosításával, illetve az MN költségvetéséből irányozta elő fedezni.

1974 január 1-ével az üzem költségvetési gazdálkodásra tért át és ezzel egyidejűleg jóváhagyott szervezeti felépítése igazodott azokhoz a feladatokhoz, amelyeket az alaprendeltetésből adódó tevékenység és a jövőépítés feladatai megköveteltek.

Megkezdődött az „Elgondolás”-ban és a már korábban elkészült tervekben szereplő munkák kivitelezése és a nagy gonddal kiválasztott technológiai gépek beszerzése.

Az új technikával összefüggő, speciális felkészültséget igénylő szerelési munkálatok határidőre történő végzésének biztosítására növeltük a TMK-műhely létszámát és emeltük a szakemberek felkészültségének színvonalát.

Az objektív és szubjektív feltételek párhuzamos megteremtése eredményeket hozott és az „Elgondolás”-ban megfogalmazott feladatokat eredményesen végrehajtottuk.

Hol tartunk ma?

Azoknál az üzemegységeknél, amelyeknél az épületviszonyok kedvezőek voltak, végrehajtottuk a gépcserés rekonstrukciókat. Ezzel új, a korábbinál valamivel nagyobb kapacitásokat hoztunk létre és bővítettük a szolgáltatások körét. A rekonstrukciók befejeztével a budapesti, marcali, tatai és a pécsi, valamint a pápai üzemegységeinknél – mindent összevetve – a korábbinál kedvezőbb körülményt tudtunk kialakítani.

Elkészült Táborfalván az új technológiát befogadó üzemépület. Megkezdtük és napjainkban fejezzük be a kalocsai és gyöngyösi váltóüzemek kivitelezési munkáit.

A tiszántúli területen diszlokáló katonai szervezetek textiltisztítási igényeinek kielégítésére tervezett üzemegység létesítésére – 1980-ig terjedő időszakban – nem kerül sor, de a kalocsai és gyöngyösi üzemegységek kapacitását – a tervektől eltérően – ennek az üzemegységnek technológiai gépeivel megemeltük és így a kialakuló üzemi teljesítményük az MN szintű szükségletet fedezi.

Jelentősnek ítélni lehet, hogy a katonai vezetés által támasztott, a sorállomány szolgálati és létkörülményeinek javítását szolgáló célkitűzések megvalósítása mellett alapvető változás tapasztalható a szolgáltatást végző több

mint ezer fős polgári dolgozó munkakörülményeiben. A társadalmi presztízs alacsony szintjén álló textiltisztító tevékenység munkaerő-szükségletének biztosításánál nagy jelentőségű mindaz, ami a munkakörülmények javítását segíti elő.

A szervezeti felépítés – mint ahogy már szóba került –, igazodott ahhoz a kettős feladathoz, amit a szolgáltatás végzése óta és az ágazat jövőépítése együttesen meghatározott. A tiz helyőrségben működő üzemegység és azok több mint ezer fős létszáma a gazdasági vezetés megszilárdítása, hatékonyságának emelése mellett a korábbinál szervezettebb pártpolitikai tevékenységet és tömegszervezeti munkát igényelt. A reális igény kielégítésének előfeltételeként napjainkban már a pártszervezet a KISZ- és a szakszervezet felépítése tagozódásában és szintjeiben igazodik a gazdasági vezetés felépítéséhez.

Az üzemnél jelentős múltra visszatekintő szocialista versenymozgalom alakult ki, amely a szocialista brigádmozgalomra támaszkodik. A gazdasági vezetőnek a párt- és tömegszervezetekkel kialakított együttműködése eredményezi, hogy az ifjúságpolitikai, nőpolitikai és közművelődési határozatok végrehajtásának kedvező feltételei rendelkezésre állnak és előrehaladás történt a demokratikus vezetési elvek gyakorlati alkalmazásában, illetve az üzemi, munkahelyi demokrácia meghonosításában.

A személyi feltételek megteremtése mind a vezetés, mind a fizikai munkavégzés terén folyamatos erőfeszítést kíván azoktól, akiknek a feladatkörébe az tartozik. Az évek óta tapasztalható 23–30%-os munkaerő forgalom nagy terheket jelent számunkra és költségeink alakulására negatív hatást gyakorol. E káros jelenség csökkentését átgondolt szociálpolitikai tervek következetes végrehajtásával, az állomány körében végzett tudatformáló-nevelő munkával, életkörülményeik állandó javításával és a törzsgárda tagság kedvezményeinek fokozásával kívánjuk elérni.

*

A szolgáltató ágazat fejlesztésére hozott intézkedések, ezek gyakorlati megvalósításával elért eredmények megteremtették az alapokat. Megállapítható, hogy az MN Textiltisztító és Javító Üzem üzemegységeinél rendelkezésre állnak azok a kapacitások, amelyeket a sorállomány szükséglet szerinti fehérműváltásának megvalósulása igényel.

Üzemünk vezetése figyelmének középpontjában a szolgáltatásainkat igénylő katona és e munkát végrehajtó polgári alkalmazott állomány áll. Érthető tehát, hogy amikor a katonák részére végzett szolgáltatásról és annak minőségéről beszélünk, akkor ennek színvonalát a végponton mérve tartjuk helyesnek. Annak érdekében pedig, hogy a korszerű technológiai gépekkel és eszközökkel létrehozott magas színvonalú minőséget egészen a katonáig megőrizzük, szállítási módszereink és alkalmazott eszközeink célszerű megválasztása összetett feladatként merült fel. E feladat megoldásához minőségi követelményeket dolgoztunk ki és ebben meghatároztuk a vezetés különböző szintjein a minőség létrehozásával, ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat. Az eredményesség érdekében az anyagi ösztönzést ennek a célnak rendeltük alá.

Kerestük azokat az eszközöket és módszereket, amelyek a szállítás alatt az igények szerint biztosítják a minőség védelmét és a szállítás gyorsításával segítik elő a szolgáltatás határidőre történő teljesítését. Ennek keretében – csapatpróba szinten – foglalkoztunk a dobozolt szállítással, illetve konténerek alkalmazásának lehetőségével.

Üzemünknel a vonatkozó kormányhatározatnak megfelelően törekszünk minden lehetséges munkaterületen a teljesítménnyel összefüggő – kétségtelen a legigazságosabb – bérezést alkalmazni. Az ebben kimutatható eredményeinket azzal fokoztuk, hogy bérezési rendszerünket is a minőség megteremtésének érdekében alakítottuk át. Így a mennyiség követelményei mellett minőségi előírásokat alkalmaztunk és e kettő összevetéséből határoztuk meg a kifizethető béreket.

A szolgáltatás világszerte hatalmas fejlődésen megy keresztül napjainkban. Tulajdonképpen a növekvő igények kielégítésének általában – a korlátozott beruházási lehetőségek mellett – alapvetően a munkaerő vonatkozásában kialakult rossz körülmény szab határt.

E fékező hatású körülmény a Magyar Néphadseregben sem kedvezőbb az országos átlagnál. Ennek ellenére állandóan keressük azokat a módszereket és lehetőségeket, amelyek a sorállomány létkörülményeinek javítását elősegítik. Annak érdekében, hogy a katona bevonulása után – lehetőleg – az otthonihoz hasonló körülmények között éljen, még nekünk is sokat kell tennünk. Egyik e célt szolgáló lépés a személyre szóló szolgáltatás bevezetése, melynek lényege, hogy – a bevonuláskor – a katonának testméretére kiadott ruházatot a nagyüzemi karbantartás után is visszaadjuk. Ez a magas fokú szervezést igénylő, munkaerőigényes folyamat a jelölés. Ezt a módszert a zalaegerszegi üzemegységünknel hosszabb ideje, jó eredménnyel alkalmazzuk. A katonai felső vezetés, éppen a kedvező tapasztalatokra támaszkodva döntött annak MN szintű kiterjesztésére vonatkozóan.

A szolgáltatás fejlesztésének fő irányai

A téma tárgyalásánál abból kell kiindulnunk, hogy az MSZMP XI. kongresszusának, a fejlett szocialista társadalom felépítésére hozott határozata – teljesen érthető módon – behatárolja teendőinket. Az a koncepció, amelynek középpontjában a sorállományú katona áll, továbbra is az elgondolásaink vezérfonalát képezi és meghatározza a fejlesztés irányait.

Elsőnek el kell érni, hogy a katona fehérműjét szükséglete szerinti gyakorisággal váltsa.

A sorállomány kulturált megjelenésének, jólöltözöttségének biztosítása érdekében a bevonuláskor testméretre kiadott ruházatot személyhez kell kötni és a technológiai folyamatok után vissza kell juttatni a használójához.

Tovább kell keresni a ruházat karbantartása során létrehozott minőség szállítás alatti megővését.

Ki kell terjeszteni szolgáltatásainkat a ht. és tsz. állományra, valamint családtagjaikra és ezek lakóhelyeinek centrumában felvevőhelyeket kell működtetni.

Üzemünkben adottak a mennyiségi és minőségi munkavégzésnek előfeltételei, így a kongresszusi határozatnak megfelelően az a feladatunk, hogy ezeket kihasználva állandóan keressük a legmagasabb szintű szolgáltatást biztosító módszereket.